

Länstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (4)

Datum
2023-09-20

Ärendebeteckning
409-10059-2023

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se

Yttrande över delgeneralplan för Reväsvaara vindkraftspark i Ylitornio kommun, Finland

Er beteckning: NV-08965-20

Sammanfattning

Länstyrelsen anser fortsatt att påverkan från den planerade vindkraftsparken kommer att bli påtagligt negativ för kulturlandskapet på den svenska sidan av älven. De samrådssvar/bemötanden som finns i sammandrag av utlåtanden bemöter egentligen inte sakfrågorna som Länstyrelsen lämnade i det tidigare planskedet. I stället återupprepas endast de tidigare slutsatser, för vilka Länstyrelsen motiverade varför dessa var felaktiga. Gällande bemötandet av synpunkterna under rubriken *Luppioberget* är kommunens bemötande ej tydligt i vad som avses. Att visuell påverkan från bergstoppar inte ingår i kulturmiljöhelheter är felaktigt med avseende på att landskapsrummet är orienterat mot vattendraget med bergen som inramning och att bergsryggarna utgör en ofrånkomlig del av vardagslandskapets vyer. Den kumulativa effekten av Reväsvaara vindkraftspark tillsammans med andra planerade vindkraftparker i närområdet kommer att få stor påverkan på kulturlandskapet och kommer att förändra landskapsbilden på en av Övertorneå kommuns mest centrala platser.

Allmänna synpunkter

I den nu reviderade delgeneralplanen har få ändringar gjorts med hänseende till de synpunkter som Länstyrelsen i Norrbotten framfört i sitt tidigare yttrande (dnr 401-8237-2021, daterat 2021-08-30). Den planerade vindkraftsparken på Reväsvaara i Ylitornio kommun, Finland berör världsarvet Struves kedja samt på svenska sidan älv dalen en värdefull kulturmiljö av riksintresse. Enligt svensk lagstiftning (miljöbalkens 3 kap. 6 §) ska områden av riksintressen för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Om etableringen av vindkraftsparken hade skett enligt svensk lagstiftning hade Länstyrelsen sannolikt bedömt att den planerade vindkraftsparken, med sin nuvarande placering och utformning, riskerar leda till en otillåten påtaglig skada på

de kärnvärden som utgör riksintresset Tornedalens kulturmiljö samt till negativ påverkan på världsarvet Struves kedja.

Nedan lyfts på nytt (per avsnitt) Länsstyrelsens viktigaste synpunkter, varav flertalet redan påtalats i tidigare yttrande (dnr 401-8237-2021, daterat 2021-08-30):

Avsnitt 5.6.1

På sidan 50 framgår fortfarande att *Den visuella påverkan av vindkraften är inte alltid negativ, utan för att förstå förändringens betydelse krävs att man stället den i relation till landskapshelheten. Allmänt kan man konstatera att ju mindre miljön har bearbetats av mänsklig verksamhet och ju mer småskaligt landskapet är, desto känsligare än det i princip för påverkan av vindkraftsbyggande. ... Allmänt taget kan man säga att ju längre bort man är då man betraktar kraftverk, desto mera minskar övriga element kraftverkens dominans och kraftverken smälter bättre in som en del av en större landskapshelhet*".

Länsstyrelsens tidigare framförda synpunkt kvarstår att: Föregående (kursiverade) slutsats är alltför generaliserande och verkar utgå från en bedömning av ett orört naturlandskap. Sett ur ett kulturlandskapsperspektiv är situationen snarare det omvända. En mänsklig påverkan i det småskaliga kan gå förlorad av att moderna storskaliga, industriella inslag pressar bort proportionerna, så att det småskaliga kulturlandskapet inte längre går att läsa. Detta har även påpekats av Länsstyrelsen inför domstolsprövningen av den överklagade delgeneralplanen 2016.

Avsnitt 5.6.4

Länsstyrelsen menar att bara för att ett långt landskapsavsnitt, i sin helhet, inte påverkas av lokala visuella skador, innebär det inte per automatik att det landskapet därför inte skulle vara känsligt. Att ett landskap är tidsmässigt skiktat innebär inte heller att det inte skulle vara särskilt känsligt för förändringar.

Att den jämna bergsryggens terrängformer inte skulle framhäva kraftverkens position i landskapshelheten är inte relevant i sammanhanget då det är själva verkens placering på höjder, dess industriella karaktär, avvikande form och utseende som är den framhävande faktorn.

Avsnitt 5.6.6

Under *Värdefulla landskapsområden av riksintresse och byggd kulturmiljö*, andra stycket, görs i planen bedömningen att den visuella påverkan av vindkraftsparken på värdekärnor som Hedenäset och Bäckeästa (på svenska sidan), inte blir påtagligt negativt. Detta på grund av avståndet, de öppna landskapsrummens orientering och kraftverkskonstruktionernas dominans i utsiktssektorerna mot älvdalen. Länsstyrelsen instämmer inte i denna bedömning av ovanstående redovisade skäl, se Länsstyrelsens synpunkter under avsnitt 5.6.1 och 5.6.4.

Länsstyrelsen anser att det inte heller är sakligt i sammanhanget att ta med hela sträckan där värdekärnorna är glest belägna i en helhetsbedömning och bedöma 100-kilometerszonen som en helhet. Knäckfrågan i den gränsöverskridande landskapspåverkan gäller det lokala landskapet i de utpekade ålderdomliga värdekärnorna då etableringen ligger mycket nära, ca 5 kilometer.

Världsarvet Struves kedja

Länsstyrelsen noterar att det efter att vårt tidigare yttrande lämnades nu har tagits fram en HIA-utredning (Heritage Impact Assessment). Planen kan därmed bättre redovisa konsekvenserna av Reväsvaara vindkraftspark för världsarvet Struves kedja, vilket är bra. I föreliggande delgeneralplan har även justeringar gjorts av vindkraftsverkens placering så att inga vindkraftverk kommer att ligga i siktlinjer i Struves kedja. Av planen framgår dock att byggandet av vindkraftsparken på föreslagen plats kommer att påverka triangelkedjans landskap så att punkterna inte kan urskiljas lika tydligt som förut. Länsstyrelsen instämmer därmed inte i bedömningen att konsekvenserna av vindkraftsparkens placering blir högst måttligt negativa för världsarvet Struves kedja. Detta eftersom även siktlinjerna för de mellanliggande trianguleringspunkterna ingår i meridianbågen, även om de inte är utpekade som särskilda världsarvspunkter.

Övrigt

Länsstyrelsen vill slutligen tillägga att de analyser som görs i delgeneralplanen (främst i avsnitten 5.6.1, 5.6.4 samt 5.6.6) av påverkan på kulturmiljön och landskapet är bristfälliga. Av textinnehållet framgår att analysera inte är framtagna av sakkunnig kompetens inom kulturmiljövård och kulturlandskap samt att analyserna mer baseras på kunskaper om teknik och (natur)miljöfrågor.

De som medverkat i yttrandet

Yttrandet har beslutats av enhetschef Annica Lindström med Jens Haapalahti som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsantikvarie Kerstin Lundin-Segerlund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.